

№ 105-01 від 10.12.2024

Міністру соціальної політики України
Жолнович О. І.

*Щодо проєкту Закону «Про
загальнообов'язкове накопичувальне
пенсійне забезпечення»*

Шановна Оксано Іванівно!

Висловлюємо Вам щиру повагу та вносимо пропозиції до проєкту Закону України «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення», розробленого Міністерством соціальної політики України.

Пропозиції підготовлені Асоціаціями професійних учасників системи пенсійних накопичень: Всеукраїнською асоціацією недержавних пенсійних фондів (ВАНПФ), Українською асоціацією адміністраторів пенсійних фондів (УА АПФ), Українською асоціацією інвестиційного бізнесу (УАІБ), Професійною асоціацією учасників ринків капіталу та деривативів (ПАРД). Пропозиції відображають спільне бачення професійною спільнотою проблем впровадження загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення ухваленням Закону України «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення» (далі – проєкт Закону).

Насамперед, відмічаємо, що редакція проєкту Закону, розробленого Мінсоцполітики, на наш консолідований погляд, є значно якіснішою в порівнянні з попередніми ініціативами, а саме:

- 1. В проєкті Закону впроваджено кращі міжнародні практики та закріплено позитивний 20-літній досвід роботи системи добровільного пенсійного накопичення в Україні.** Це важливий крок, який зміцнює українську модель пенсійного накопичення, що довела свою надійність та стійкість, спроможність зберігати та примножувати накопичення людей в умовах шалених викликів, з якими більшість країн ніколи не стикалась.
- 2. Процес пенсійного накопичення сконцентровано виключно у накопичувальних пенсійних фондах, які мають потужну систему взаємного контролю кожної операції** трьома зовнішніми найманими ліцензованими компаніями – компанією з управління активами, адміністратором та банком-зберігачем, які щоденно звітують про свою діяльність та фінансовий стан державному регулятору.
- 3. Довічні виплати сконцентровані виключно у ліцензованій компаніях** зі страхування життя, нагляд за якими здійснює Національний банк України.
- 4. В проєкті закону функції адміністрування системи пенсійних накопичень відокремлені від функцій адміністрування пенсійних фондів.** Завдяки такому

розмежуванню, а також запропонованому високому рівню цифровізації адміністрування системи, щоденній централізації даних про пенсійні накопичення у державних інституціях, суттєво знижуються ризики конфлікту інтересів, втрати або викривлення даних про накопичення людей, спрощується доступ кожної людини, незалежно від її місцезнаходження та рівня доходів, до інформації про її пенсійні накопичення.

- 5. Законопроект запроваджує продумані стимули до накопичення для громадян**, оскільки за бажанням працівник самостійно зможе здійснювати додаткові внески, а роботодавець буде співфінансувати такі внески людини, подвоюючи їх. Для впровадження цих стимулів застосовується механізм автозапису громадян з правом відмови за зразком кращих світових практик.

Водночас, запропонований проєкт Закону містить положення, які можуть створити критичні проблеми для функціонування накопичувальної пенсійної системи, довіри людей до неї, а також створюють високі ризики корупції та монополізації послуг у системі. Зокрема:

- 1. Доопрацьована редакція містить високу монополізацію системи обов'язкових пенсійних накопичень в рамках державного накопичувального пенсійного фонду**, оскільки протягом перших трьох років люди позбавляються права обирати за власним бажанням установу для своїх пенсійних накопичень, а в подальшому позбавлені права змінювати її в будь-який момент (право змінити установу обмежено одним разом на 6 місяців).

Це може викликати стійку недовіру до впроваджуваної системи і несприйняття її суспільством. Сьогодні близько 900 тисяч людей мають накопичення у недержавних пенсійних фондах. Ми вже маємо звернення від учасників фондів, які свідомо обирали для себе фонд для накопичень, слідкують за його діяльністю, мають довіру до нього та позитивну історію відносин. Вони незадоволені тим, що їх хочуть змусити спрямовувати свої накопичення до новоствореного державного фонду з незрозумілою ефективністю замість того фонду, у якому люди вже успішно накопичують роками. Частина людей, які зараз не здійснюють пенсійних накопичень, через різні об'єктивні та суб'єктивні фактори не довіряє державним установам і хоче мати можливість обирати установу для формування майбутньої пенсії. Ми впевнені, що країна, яка відстоює свій **європейський вибір** та захищає **європейські цінності**, не може позбавляти власних громадян одного з базових прав – **права вибору**.

Ми пропонуємо прибрати обмеження права людини обирати установу для власних пенсійних накопичень і дозволити людям на власний розсуд обирати її одразу від моменту запровадження системи.

- 2. Запропонована модель формування та управління державним накопичувальним пенсійним фондом створює високі корупційні ризики в управлінні цією структурою та суперечить стандартам корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) та національному законодавству.** Зокрема, пропонується за бюджетні кошти створити товариство, яке належатиме державі, не здійснюватиме жодної діяльності (господарської або будь-якої іншої), і його єдиним завданням буде виступити засновником державного накопичувального пенсійного фонду та сформувати власну наглядову раду. Ця наглядова рада товариства одночасно виконуватиме функції спеціального органу управління Державним накопичувальним фондом – Ради фонду.

Запропонована конструкція, де наглядовий орган однієї юридичної особи здійснює функції наглядового та частково операційного органу іншої юридичної особи, повністю суперечить стандартам та кращим практикам корпоративного управління ОЕСР, чинному українському законодавству в сфері пенсійних накопичень, яким передбачено, що Рада пенсійного фонду не може делегувати жодній іншій особі або органу свої функції, практиці роботи товариств і пенсійних фондів.

Тому ми пропонуємо не створювати окремої юридичної особи за бюджетні кошти під час війни або навіть у повоєнний час, адже кожна гривня бюджетних коштів має бути спрямована на Перемогу або відновлення.

Натомість пропонуємо визначити засновника державного накопичувального фонду рішенням Кабінету Міністрів України з числа вже створених товариств, 100% акцій яких належить державі, або з числа державних установ. І сформувати Раду державного накопичувального пенсійного фонду у повній відповідності з чинним законодавством щодо пенсійних накопичень. Таким чином, для державного фонду не будуть створюватись окремі умови роботи, законодавчі виключення, які завжди в Україні призводили до поганих наслідків. Натомість державний накопичувальний фонд працюватиме на єдиних умовах з усіма іншими пенсійними фондами, що забезпечить цілісність системи, правил роботи та регулювання.

Держава нарешті отримає інструмент, за допомогою якого може гнучко і послідовно вирішувати проблему пенсійного забезпечення громадян, як це роблять більшість країн світу і абсолютна більшість тих країн, в товаристві яких ми б хотіли бачити нашу державу. Маючи єдині правила, обов'язкові накопичення стимулюватимуть розвиток добровільних пенсійних накопичень, що додатково збільшуватиме добробут домогосподарств та інвестиційні ресурси в економіці.

Саме тому професійна спільнота підтримує запропонований проєкт Закону та вважає критично важливим допрацювати його текст задля усунення суттєвих ризиків, зазначених вище.

Готові взяти участь у цій роботі.

З повагою

Президент ПАРД

О.Кий